

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Іванців Михайло Романович

*адвокат, кандидат юридичних наук,
член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук,
доцент кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін,
Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Федорчук Микола Васильович

*адвокат, здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інституту публічного права
м. Київ, Україна*

Успіх діяльності підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану значною мірою залежить від рівня їх оперативного-розшукового забезпечення, суть якого полягає в комплексному та максимальному використанні сил та засобів оперативних апаратів для одержання достатньо повної і точної інформації, яка забезпечує прийняття оптимальних та своєчасних рішень із попередження та припинення протиправних діянь, документування кримінально-протиправних проявів, звільнення заручників тощо.

Основними нормативно-правовими актами та організаційно-розпорядчими документами, у даному напрямку є: Інструкція про організацію та порядок проведення поліцейських операцій з розшуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, затверджена наказом МВС України від 09.10.2017 № 841 дск [1], наказ МВС України від 23.11.2018 № 946 дск «Про затвердження Порядку організації і тактики проведення поліцейської операції «Перехват» [2], а також інші нормативно-правові акти та організаційно-розпорядчі документи.

До основних завдань оперативного-розшукової діяльності підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану слід віднести:

- налагодження каналів отримання оперативної інформації;
- попередження, припинення та розкриття кримінальних правопорушень;

- виявлення і знешкодження організованих та інших злочинних груп;
- розшук осіб, які переховуються від слідства та суду або ухиляються від кримінального покарання;
- розшук осіб, які зникли безвісти;
- встановлення особи невідомих трупів;
- сприяння кримінальному судочинству, виконанню покарань та відшкодуванню збитків;
- виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення, з метою їх усунення.

В умовах воєнного стану нерідко відбувається зміщення деяких аспектів оперативно-розшукової діяльності в конкретній ситуації та зміна їх пріоритетності. Ці особливості можуть бути розділені на ті, що носять загальний характер, обумовлений самим фактом діяльності підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану і видом цих умов, та специфічні, що залежать від функціонального напрямку діяльності оперативного апарату, у зв'язку з чим основними напрямками завдань оперативних апаратів та підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану є: попереджувальний; активно-протидіючий; завершальний.

До першої групи слід віднести усі завдання, що підпорядковані головній і основній меті – отримання оперативно-значущої та достовірної інформації, що дозволяє своєчасно приймати або змінювати управлінські рішення щодо комплексного використання всіх сил та засобів для попередження протиправних дій ще на стадії їх зародження.

Другу групу складають завдання, що з'являються під час безпосереднього виникненні надзвичайної обстановки та особливих умов діяльності підрозділів Національної поліції України. В основному до них відносяться:

- попередження та припинення злочинних проявів, виявлення їх організаторів, документування протиправної діяльності цих осіб, підбурювачів, документування протиправної діяльності цих осіб, їх затримання безпосередньо або з допомогою взаємодіючих сил;
- вивчення настрою місцевого населення, характер реагування на дії правопорушників та органів влади, в тому числі і підрозділів Національної поліції України.

Третя група завдань утворюється на завершальному етапі розвитку надзвичайної обстановки та особливих умов – при локалізації і ліквідації наслідків. До них слід віднести:

- розкриття кримінальних правопорушень, розшук і затримання злочинців, встановлення свідків подій, що мали місце, виявлення знаряддя злочину, речових доказів та ін.;
- попередження рецидиву тих протиправних діянь, які були допущені.

Проведений аналіз зазначених вище завдань надає підстави стверджувати, основними вимогами до оперативно-розшукового забезпечення дій підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану є:

- обов'язковість – передбачає безумовну організацію оперативно-розшукового забезпечення діяльності підрозділів Національної поліції України в особливих умовах – незалежно від характеру явища, що викликано їх виникненням.

- плановість – оперативно-розшукове забезпечення у разі виникнення особливих умов не може здійснюватися експромтом, а повинно реалізовуватися за планами, що розробляються заздалегідь, на основі глибокого та всебічного аналізу оперативної та надзвичайної обстановки.

- функціональність – передбачає обов'язкове збереження функцій даного оперативного апарату при організації та здійсненні оперативно-розшукового забезпечення.

- всебічність – означає, що здійснення оперативно-розшукового забезпечення повинно відбуватися в тісній взаємодії оперативних апаратів. Повинно бути забезпечено максимальне використання всіма оперативними апаратами і кожним оперативним працівником своїх можливостей для вирішення завдань оперативно-розшукового забезпечення.

- безперервність та інтенсивність – особливої важливості під час дії підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану набуває безперервність оперативно-розшукового забезпечення. Обсяг завдань оперативних апаратів, які доводиться вирішувати в особливих умовах, як правило, значно зростає, внаслідок чого різко зростає і навантаження на оперативних працівників. Ці обставини, а також необхідність безперервного оперативно-розшукового забезпечення передбачають підвищену інтенсивність роботи оперативних працівників, яка досягається шляхом оптимальної організації їх праці.

- сталість управління – сталість управління оперативними апаратами забезпечує ефективність оперативно-розшукового забезпечення дій підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану. Виконання цієї вимоги передбачає сувору диференціацію службових обов'язків та повноважень посадових осіб, підвищення їх персональної відповідальності за доручену ділянку роботи з одночасним створенням умов для взаємозамінності.

Література:

1. Інструкція про організацію та порядок проведення поліцейських операцій з розшуку і затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, затверджена наказом МВС України від 09.10.2017 № 841 дск.

2. Наказ МВС України від 23.11.2018 № 946 дск «Про затвердження Порядку організації і тактики проведення поліцейської операції «Перехват».

3. Про оборону України Закон України від 06.12.1991 № 1932-ХІІ.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

4. Про правовий режим воєнного стану Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-425-5-16>

УЧАСТЬ МІЖНАРОДНИХ СУДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ В ПЕРІОД ДІЇ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Коваль Павло Едуардович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Ткачук Андрій Михайлович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Судова система на ранніх стадіях розвитку цивілізації, поряд із іншими категоріями справ, в т.ч. вирішувала питання пов'язані із веденням війни та збройними конфліктами. Зокрема, судами розглядалися справи в сфері захисту територій, дотримання військової дисципліни, притягнення до відповідальності за злочини вчинені на війні (наприклад, за вчинення державної зради, пограбування, порушення прав цивільних осіб та ін.).

Як правило судові організації створюються за наслідками воєнних конфліктів:

1. Підстава створення міжнародних судів та трибуналів: рішення держав-союзників, які перемогли у Другій світовій війні, прокламація Головнокомандуючого союзними окупаційними військами, Рішення Ради Безпеки ООН, угода між урядом держави та ООН.

2. Принцип діяльності ad hoc: більшість міжнародних трибуналів та судових організацій «були створені для вирішення конкретних справ, щодо злочинів вчинених на одній території, в межах одного часового періоду, в рамках однієї війни та збройного конфлікту» [1, с. 141].